

MEDLEMSBLADET

Nr 1, 2024

Blidö–Frötuna Skärgårdsförening

Blidö Bio, sid 8

”Ja ä int bitter!”

När detta skrivs är vi mitt i vintern med växlande väder. Lilla Bustern ligger tryggt infrusen. Stundtals vackert vinterväder med snö, sol och några minusgrader. En fröjd för ögat och själen! Sen kommer iskylan och därefter tö och regn. Vägarna blir en balansövning att ta sig fram på och varutransporterna över Tjocköfjärden en utmaning. Men snart är det midsommar igen med nya utmaningar och allt får sin gilla gång. Vädret kan man ju alltid klaga på.

För oss i Öbutiken, som har lite lågsäsong just nu, finns det mer än tillräckligt att engagera sig i. Typ allt det där som vi inte hinner med när det är högttryck.

Till exempel när Apoteket och Postnord får för sig att det som fungerat under många år helt plötsligt inte längre gör det och att alla Apoteksombud på öar i hela Sverige inte längre kan få leveranser på det sätt som fungerat i alla år.

Postnord säger att man inte har förändrat något utan bara förtydligat vad som gäller och Apoteket säger att Postnord ändrat rutiner. Så nu kan Apoteket inte skicka receptbelagd medicin till butiker som saknar farbar väg. Det medför att på alla öar utan landförbindelse måste kunderna, de som kan, ta sig till fastlandet och hämta sin medicin och vi som butik får hämta våra leveranser av receptfri medicin hos något ombud med farbar väg. Och som vanligt då öborna åker till fastlandet, passar de fullt naturligt på att handla lite annat när de ändå är där. Vilket innebär för oss handlare att vi tappar försäljning. Dessutom måste vi spendera tid och pengar på att hämta våra paket med butikens receptfria läkemedel på fastlandet. Undrar hur länge vi orkar med alla motgångar?

Sedan har vi som driver butiker och krogar i skärgården alla nya regler och tillsyner vad gäller förpackningar, återvinning, sopsortering, återanvändbara engångsförpackningar, tobaksförsäljning, försäljning av folköl, försäljning av receptfria läkemedel, nya regler för eget vatten och vattenprover. Allt detta kostar tid som vi kan lägga på att utveckla och driva vidare. Varje så kallad tillsyn, som innebär att en eller flera personer kommer ut till butiken, kostar tresiffriga belopp. Pengar som vi skulle kunna använda bättre. Men det finns ju också positiva inslag.

Något att se fram emot för en kommande, förhoppningsvis varmare och soligare, del av året är att det börjar

röra på sig i Räfsnäs hamn. Södra hamnen har fått sin första utbyggnad i form av en flytbrygga som förlänger den befintliga träbryggan och nästa del som ska tjäna som vågbrytare ligger ännu i tryggt förvar i isen i Norrtälje hamn. Den gamla kronbaracken ska bli väntrum med handikappanpassad toalett. Än har vi inte sett allt hända, men det känns som om det är på gång åt rätt håll i alla fall.

På Tjockö, liksom på andra öar, är vi i full gång med att bemanna butiker och krogar med personal inför sommaren. Alltid lika roligt att få välkomna alla dessa glada och trevliga ungdomar som varje år gör ett fantastiskt jobb med att serva våra kunder. Jag blir alltid lika glad när de som blivit lite äldre och fått nya utmaningar i livet hör av sig och vill ha referenser till nya jobb.

Och sen ser det antligen ut som det blir fiber på Tjockö. Det har gått ut avtalsförslag till markägare för dragning av fibern. Den valda entreprenören har visat att fibern i möjligaste mån kommer att dras längs vägar och stigar och teknologin de använder för att gräva ner den gör minimal påverkan, så förhoppningsvis slipper de tvister med markägarna och allt kommer gå enligt plan.

Låt oss hoppas att ljuset i tunneln är just ljus och inte ett snälltåg som kommer i hög fart

Lasse Gustafsson

Vissa dagar önskar jag att jag hade en 'inomhusbåt'.
Foto: Lars Gustafsson

Varje skola som stängs är en förlust för Sverige

Skolorna i Sverige blir färre och färre. Förut stod skolan mitt i byn, precis som kyrkan, och hade samma höga status. Sakta men säkert har en centralisering skett. Kvar står i större utsträckning kyrkan, lite som ett museiföremål, medan skolan blivit en bygdegård eller ett nytt bostadshus.

Förändringen har skett både för att det föds färre barn i vissa bygder och för att tanken om 'ju större, desto bättre' har varit rådande i Sverige under lång tid. *Hela Sverige ska leva* har tagit fram en rapport om skolor och den visar att barn i landsbygdskommuner fått längre och längre väg till skolan. Och det märkliga är att ju mer kommunalskatt föräldrarna betalar, desto längre har deras barn till skolan.

När jag är runt och pratar om landsbygdsutveckling är det inte alltid skolan som nämns, *men* den dagen den väl är hotad överskuggar den med ens allt. I min organisation sjösatte vi ett utvecklingsprojekt som skulle handla om service. När skolan i en av kommunerna vi bedrev projektet i blev nedläggningshotad, släckte det ut alla andra diskussionsämnen. Många landsbygdsutvecklare i Sverige kan antagligen vittna om samma syndrom. Ingen kan göra sitt jobb om det inte finns en fungerande skola i bygden. Helst så nära hemmet som möjligt.

Allt sänts på paus till dess att skolan i byn är räddad. Det är en logistisk fråga för barnen, föräldrarna och lärarna, men en skola är också viktig för känslan av den framtidstro som är så viktig för en bygd. Utan barn – ingen framtid.

En del hävdar att det inte har så stor betydelse, att folk inte flyttar om skolan läggs ner. Viss forskning styrker den tesen, men när vi frågar föräldrarna säger fyra av tio att de skulle flytta om skolan lades ner. Det som är svårt att avgöra i dessa komplexa samhällsfrågor är vad som är hönan och vad som är ägget.

Jag tycker mig dock kunna skönja ett mönster; där en skola en gång lagts ner kommer färre att bo. Man kanske inte flyttar därifrån i första generationen, men den generationen kan bli den sista som bor kvar.

Anknytningen till bygden blir svagare utan ett levande skolhus. Att börja bygga upp nya skolor och nya pedagogiska strukturer är ofta utmanande. Och kostsamt. Vissa vill göra gällande att skolor i landsbygd skulle vara sämre än de i staden. Det är en sanning med modifikation. Om man räknar bort socioekonomiska faktorer (som föräldrars utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar) visar det sig att elever från dessa byskolor ofta klarar sig bättre i livet i förhållande till elever som gått i sta'n. Skolresultat har alltså inte med plats att göra.

På senare tid har detta ofta varit det bärande argumentet för att lägga ner skolor på landsbygder: kompetensbristen. Förut var det i princip alltid ekonomin som anfördes.

Köpmanholms skola är en av skärgårdens skolor som fortfarande är öppen. Foto: Lars Berglund

Nu hävdar politiker eller tjänstepersoner att man inte får behöriga lärare och lägger därför ner av det skälet.

Jag vet att det är svårt att som kommunpolitiker få ekvationen att gå ihop. Ekonomin ska hålla samtidigt som man ska tillgodose alla krav som läggs på verksamheterna från högre ort. På det läggs önskemål från personal och föräldrar. Och från kommunledningen som sitter vid skrivbordet och försöker få saker att gå ihop.

Alla har tankar och kloka synpunkter på skolverksamheten. Även jag som ni märker, men det är för att jag i mitt jobb ser vilken otroligt viktig knutpunkt det är för ett samhälle. För en storstad är det symboliskt viktigt att ha ett universitet. Ett universitet skänker prestige och

signalerar till omvärlden att staden är upplyst och internationell. En skola i en mindre ort har samma funktion. Små, trygga skolor där alla elever blir sedda torde vara den klokaste investeringen Sverige kan göra just nu. För som Victor Hugo sa: ”Den som öppnar en skola stänger ett fängelse”.

Teres Bengard

Teres Bengard är verksamhetschef i Hela Sverige ska leva. Det är en ideell förening som bildades 1989 i slutet av den stora kampanjen ”Hela Sverige ska leva”. Den är partipolitiskt obunden och tar ett helhetsgrepp kring landsbygdsfrågorna. Texten har tidigare publicerats i tidningen Land 2023 och återges med upphovsrättsinnehavarens samtycke.

MEDLEMSBLADET ges ut av Blidö-Frötuna Skärgårdsförening, c/o Lars Gustafsson, Tjockö Korsnäs 3, 761 96 Tjockö • www.bfsf.se • bankgiro: 439-8152 • swish: 1231658541

MEDLEMSBLADET trycks hos Sollentuna Offset & Digitaltryck AB.

Redaktion: Malin Lenke

Layout: Renée Eklind, renee.ekind@gmail.com, tfn 0708 20 45 55

Omslagsbild: Renée Eklind

Rapport från BFSFs årsmöte

Årsmötet hölls 8 november i Lämnagården, Hysingsvik. Ett 20-tal medlemmar kom och till ordförande för det kommande året valdes Lars Gustafsson, Tjockö. Det valdes även in en ny medlem som suppleant, nämligen Per Thunfors från Blidö.

Övriga i styrelsen är Lars Berglund, Bo Gesslein, Malin Lenke, Sofia Söderman samt adjungerande Renée Eklind. Till valberedning valdes Lena Hammarbäck, Blidö.

Efter årsmötesförhandlingarna blev det fika med smörgås. Vi hade besök av Ingrid Hedman och Ylva Bergman som visade bilder samt berättade om hur boken Öbor kom till. Boken släpptes i början av sommaren och innehåller levande berättelser av skärgårdsbor födda på 1940-talet och boende från Örskär i norr till Landsort i söder. Det hela avslutades med att de som ville kunde köpa sitt eget exemplar. Boken var i det närmaste slutsåld, men en ny upplaga är på gång.

Bo Gesslein

Rapport från SIKO

Under hösten och vintern har SIKO deltagit i olika forskningsprojekt bland annat om levnadsvillkoren för skärgårdsbor tillsammans med Södertörns högskola och SLU där det gjordes en studieresa till Holmön. Även ett projekt om bobarhet med ett besök i Oravi, Finland. Mer information om dessa finns på SIKOs hemsida, www.siko.org.se

Vi har haft två styrelsemöten med Skärgårdsstiftelsen där vi har två adjungerande ledamöter. SIKOs fokus ligger på att stiftelsen ska sköta naturvården och att gårdarna ska ha arrendatorer; de är ju kärnan i naturvården.

Den 7 december arrangerade vi ett julmingel ombord på m/s Riddarholmen. Dit bjöd vi in bland annat representanter för skärgårdskommunerna, regionen och länsstyrelsen. Omkring 50 personer kom och blev bjudna på en julsmörgås, pepparkakor och alkoholfri glögg. Det var många och livliga diskussioner runt borden. Ett bra sätt att träffa politiker och tjänstemän och prata med varandra utanför de strikta mötesrutinerna.

Bo Gesslein

T/S Älva är ett av de fartyg som eleverna gör längre eller kortare resor med. Foto: Staffan Berg

En skola med vind i seglen

I Danderyd, nere i Stocksunds hamn, ligger skolan Marina läroverket fördelat i fem byggnader. I skolan går cirka 500 elever, men det är alltid minst en klass som är borta på någon form av äventyr. Nu kanske det inte känns som att det här har någon lokal anknytning, men det är många elever i varje årskull som bor i eller har anknytning till Blidö-Frötunaområdet. Och dessutom åker skolans båtar runt i hela Stockholms skärgård under stora delar av året.

Skolan har fyra olika gymnasieprogram och en yrkeshögskoleutbildning där eleverna läser till skärgårdskapten. Förutom att alla gymnasieelever seglar utomlands med T/S Älva minst en gång under sina tre år på skolan, finns det även lite andra fartyg i olika storlekar som det puttras runt med i Stockholms skärgård. Alla program använder sig vid några tillfällen av möjligheten att lära mer om skärgårdsmiljö.

De olika gymnasieprogrammen är *Marinteknik*, *Ledarskap och kommunikation*, *Företagande och entreprenörskap* samt *Marinbiologi* som finns i två olika inriktningar. Tidigt 2000-tal startades även yrkeshögskoleutbildningen för att fylla skärgården med tillräckligt många befäl för att kunna bemanna alla passagerar- och godsartyg.

Marinteknik är ett fordonstekniskt program inriktat på båtar i stället för bilar. Skolan har en fin båtpark som eleverna på marinteknikprogrammet får ta hand om och utbildningen innehåller mycket praktiskt lärande och en hel del praktik på olika varv. På Älva passar de på att titta på de olika systemen en båt har; avsaltningssystemet, elsystem och så vidare och är med vid starten av våra olika maskiner. Utöver det läser de SRC ombord (vilket är en kurs i att prata i VHF-radio) samt något 'vanligt' skolämne oftast.

Ledarskap och kommunikation är för de elever som är intresserade av samhällsfrågor, ledarskap och att utveckla sig själv och andra. Ombord på Älva har de ett sociologi-projekt med sig, där de i varje land de besöker går i land och delar ut enkäter till lokalbefolkningen och gör korta intervjuer. Deras projekt kan till exempel handla om hur man ser på arbetsfördelningen i familjelivet eller vad man anser om samkönade äktenskap.

På samma sätt jobbar *Företagande och entreprenörskap* på sina seglingar. De har med sig ett projekt där de ställer frågor till företag i de olika länder de kommer till för att få reda på hur olika aspekter av företagande ser ut i just de länderna. Programmet är precis som det låter fokuserat på att starta och driva företag. Eleverna startar bland annat sina egna UF-företag (Ung Företagsamhet) och skolan samarbetar mycket med olika företag och organisationer i utbildningen.

Marinbiologiprogrammet är en särskild variant av naturbruksprogram som finns i två olika inriktningar. *Marinbiologi* erbjuder ett utökat program som ger naturvetenskaplig behörighet och *Marinbiologi, vatten och miljö* som är mer praktisk och inriktad på naturguidning och miljö. Bägge inriktningarna läser marinbiologi och en kurs som heter fartygsbefäl när de är ombord på Älva. Fartygsbefäl är en kurs som, om de klarar alla prov och uppgifter, leder till en fartygsbefäl klass VIII. Utöver det har de till exempel naturbruk eller naturguidning. Eftersom bägge två är naturbruksprogram ingår även en hel del praktik.

Tycker man om sjön och att inte bara sitta i ett klassrum jämt så är det en trevlig skola med mysiga lokaler och känslan av en liten fristående friskola finns fortfarande kvar trots att den nu ingår i en större koncern.

Sofia Söderman

Ingrid och Ylva berättar om hur boken Öbor blev till. Foto: Bo Gesslein

Anna Gabrielsson och Ann Aldeheim, Värmdö kommun var med på SIKOs julmingel. Foto: Lotten Hjelm

Skärgårdsriksdag 2024

Välkommen på Skärgårdsriksdag den 21 mars i centrala Stockholm!

Programmet kommer att erbjuda kunskap och nedslag i verkligheten. Stockholms landshövding Anna Kinberg Batra hälsar välkommen. Vi håller på från 09.30 till 15.00 och bjuder på fika, lunch och inspiration. Skärgårdsriksdagen är till för dig som på ett eller annat sätt kommer i kontakt med frågor som rör öboende.

I 67 av Sveriges kommuner finns minst en helårsbebodd ö utan fast landförbindelse och med det följer en hel del utmaningar.

Anmäl via SRFs hemsida, www.skargardarna.se
Vid frågor kontakta SRF info@skargardarna.se eller 070-6004027

Skärgårdarnas Riksförbund, SRF, organiserar den fastboende befolkningen runt hela kusten, från Luleå i norr till Koster i väster samt öarna i de stora sjöarna. SRF arbetar med förutsättningarna för boende, arbete och service året runt i landets skärgårdar.

Ett annorlunda klassrum

Badstopp på Atlanten. Foto:Sofia Söderman

Elever på marinbiologiprogrammet gör en marinbiologisk undersökning. Foto:Sofia Söderman

Elever engagerar sig för miljön och hävar upp skräp mellan kajen och båten. Foto:Sofia Söderman

Dags för losskastning. Eleverna hjälper till vid varje ankomsst och losskastning. Foto:Sofia Söderman

Keramik, Tjocköproducerad honung och hemstickat, vad mer kan en julmarknad behöva? Foto:

Julmarknaden på Tjockö har återuppstått

På 1990-talet och en bit in på 2000-talet hade Tjockö en årlig julmarknad i Tjockö Bygård, öns gamla skola. På den numera nedlagda krogen Gläntan serverades jultallrik av Anngret Andersson med personal. I somras tyckte styrelserna för Bygården och Tjockö Butik och Krog att det var dags att återuppta traditionen. Man pratade med öns bofasta om det var någon som ville hyra ett bord under marknaden och bidra med varor att sälja. Viljan fanns och så var planeringen i gång.

Första lördagen i advent var det dags. Lagom till julmarknaden slog kung Bore till och öste snö över Tjockö. Allt för att stämningen skulle bli den rätta. Klockan 10.00 öppnades dörren till julmarknaden. Det såldes hembakt, stickat och virkat, loppisprylar, spel och träslöjd. Mikael Mastvik, öns biodlare sålde honung och bivaxprodukter, och där var Marie Strandberg med sin keramik och Maud Löfstedt med varma färskinnsstofflor. Där fanns allt som krävs för en härlig julmarknad. Det fanns även ett bokbord där Tjocköbon Kurt Nurmi sålde sina böcker och en lotteriring med många vinster gick runt bland besökarna. Under marknaden kunde man även ta en kaffe med dopp. Det kom mycket folk och stämningen var hög. Ökrogen öppnade vid lunchtid och där kunde man äta en jultallrik och ta en öl och nubbe till. Lasse Gustafsson och Ida Fogelström jobbade på i köket och med serveringen. Öborna umgicks och trivdes.

Så här säger Bygårdens ordförande Lena Ramdén:

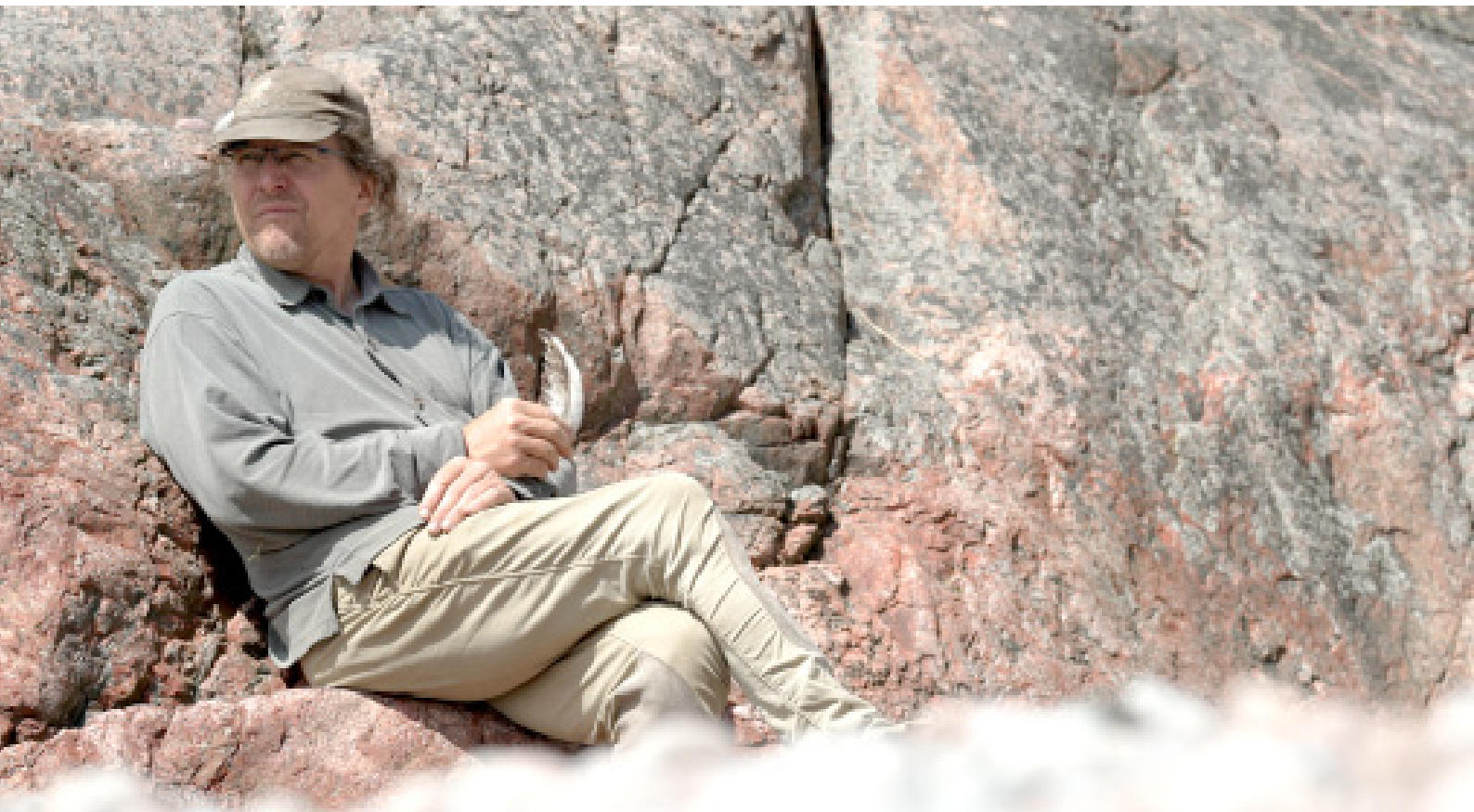
– Det har varit så roligt och positivt med all aktivitet, skaparglädje och gemenskap som arbetet med julmarknaden gav! Jag frågade lite försiktigt på ett symöte om det inte var dags att återuppta julmarknaden igen. Och så var planeringen i full igång med en vinterupplaga av loppisen, med jultallrik på Ökrogen och alla engerade sig och kom med härliga idéer. Och det blev så lyckat!

Det blir med största sannolikhet en julmarknad i Bygården och jultallrik på Ökrogen på Tjockö i år igen. Vi har just återupptagit en gammal fin tradition.

Agnetha Gustafsson

Efter inköpen på marknaden satt det fint med en jultallrik på krogen. Foto: Agnetha Gustafsson

Ringsös enda bofasta, Nils Kjellberg. Foto: Thomas Blomqvist

Blidö Bio: Nille på Ringsö

Efter många olika turer rullar det igen på Blidö Bio. Byggt 1919 som ett församlingshus, sedan dess har här hållits politiska möten, det har dansats och festats och så klart setts på film. Efter en äganderättstvist de senaste åren ägs nu bion av Ulf Englund och Barbara Hendricks.

Den 4 maj blir det filmvisning för hela familjen.

En av filmerna handlar om Nille, Nils Kjellberg. Det är en dokumentärfilm av Ulf Bertilsson och Thomas Blomqvist med musik av Staffan Hellstrand.

Nille bor på Södemanlands skärgårds största ö, Ringsö. På 1990-talet lämnade han Stockholm för att bosätta sig året runt på ön. Där bedriver han bland annat verksamhet med turridningar och jaktresor. Nille har en stor kärlek till sin ö och dess natur och historia. Tidigare bodde även Nilles mamma på ön, men nu är hon till åren kommen och lever iland under vinterhalvåret. Nille är starkt engagerad i Sörmlandsskärgårdens intresseförening, motsvarigheten till Blidö-Frötuna skärgårdsförening. Han har genom många år också varit en stark kraft inom Skärgårdarnas riksförbund, SRF.

Filmen om Nille startar 17.45

Men allra först ut, kl 14.00, är en film för de lite mindre barnen. Den heter Arne Alligator och djungelkompisar-

na. Vi får följa med Arne och hans vänner på äventyr där de stöter på olika utmaningar och gör sitt bästa för att lösa dem tillsammans.

Kl 15.30 visas en film som handlar om Bob Marley. Det är en stark berättelse om att övervinna motgångar och om livsresan bakom hans revolutionerande musik. I rollerna ser vi Kingsley Ben-Adir som den legendariska musikern och Lashana Lynch som hans fru Rita.

Priset är 120 kr per film.

Blidö Bio. Foto: Lars Berglund